

TIDSKRIFT FÖR POLITISK FILOSOFI
NR 2 2017 | ÅRGÅNG 21

Bokförlaget THALES

→ VÅLD FÖDER VÅLD, ELLER? OM MÄN, SPORTVÅLD
OCH FORMANDE AV HEGEMONISK MANLIGHET SOM
BIDRAGANDE RISKFAKTOR TILL VÅLDET I SAMHÄLLET¹
Daniel Alsarve

Likt en krigshjälte lämnade han isen med blodet rinnande ner
för ansiktet, häftades ihop, kom tillbaka – och ledde sina styrkor
till seger... – De körde med häftpistol direkt. Det gick jättefort.
Jag var bara borta nån minut.

Nerikes Allehanda (2017-01-28)

Stå pall.
Behärska dig.
Var lojal mot gruppen.
Offra dig för något större och viktigare än du själv.

Mendel-Enk (2004: 10–11)

Inledning

I SVERIGE HAR cirka 90 procent av alla barn och ungdomar nå-
gon gång varit medlemmar i en idrottsförening (RF 2005a: 12) och
idrottande ungdomar har en mer positiv syn på livet och framti-
den än andra ungdomar (RF 2005b: 14). Den här artikeln utmanar
delvis denna gynnsamma bild genom att undersöka hur idrotten i
allmänhet och sportvåldet i synnerhet (re)producerar ingredienser
som kan härledas till föreställningar om mäns dominans. Genom
det våld, den hårda fysiska kontakten som exempelvis herrishockey
innehåller, och de ideal som hyllas i dessa idrotter, undersöker tex-
ten ett argument för att detta kan tolkas som en normalisering av
mäns våldsanvändning mot andra människor även utanför själva
idrottsarenan. I korthet går argumentet ut på att risktagande och
skador som övervinns blir förknippade med manlig status och att
uthärda våld mot den egna kroppen, delvis som en konsekvens av
andra mäns våld mot den, också ökar benägenheten att använda
våld mot andras kroppar *utanför* idrotten.

Texten ställer sig därmed frågande till argumentet att idrotter är fria från våld så länge reglerna följs av de tävlande (se t. ex. Davis & Ryall 2017). Våldet är mer komplext än så och uppsåtet att skada inryms ofta i regelrätta, fysiska tacklingar vilket bland annat Messner (2002) visar i intervjuer med amerikanska rugbyspelare, som beskriver ideala tacklingar som skadar motståndare på ett »juste» sätt. Därmed inte sagt att våld enbart innebär något fysiskt, destruktivt, kontrollerande eller nedtryckande utan det kan, som meningsbärande och symbolisk social handling, också sammankopplas med mer produktiva och progressiva krafter som innehåller förhandlingar om makt, relationer och identitet. Genom att hämta teoretisk inspiration från den kritiska forskningen om män och maskuliniteter kan en bredare ingång till sportvåldets maktinnehåll och kopplingar till mäns våld generellt nås. Våldet ses därmed som ett led i upprätthållandet av en hierarkisk, patriarkal maktordning där mäns våld mot varandra och mot kvinnor blir den yttersta konsekvensen. I artikeln förs sedan en diskussion kring vissa idrotters normalisering av våld som problemlösande metod och huruvida sådana idrotter skapar mer våldsbenägna män.

Idrotten – av män, för män

TROTS SIN STORLEK har idrottsrörelsen under lång tid fått kritik för att till exempel jämställdhetsarbetet går långsamt och idrotten uppfattas av kritiker snarare som ett socialt fenomen skapat av män, för män, där manligt kodade färdigheter tidigt uppmuntras (Mangan 2010; Messner 1992; Olofsson 1989). Att betona betydelsen av genus i en idrottsdefinition tydliggör dock endast *ett*, av flera möjliga, innehåll. Idrotten och verksamheten i Riksidrottsförbundet (RF) är mångfasetterad. Även om denna text tar fasta på RF-ansluten idrott så är frågan om en entydig definition av idrott är möjlig. En av de mest inflytelserika definitionerna är Guttmanns (2004) modell som betonar moderniteten i idrottens organisering, byråkratisering och reglering i det industriella samhället. Ytterligare ett par kriterier (möjligheten att sätta rekord, ökad kvantifierbarhet) kännetecknar Guttmanns distinktion

mellan traditionella lekar och moderna sporter men inramningen är helt könsblind där mäns idrottsgrenar görs till generella exempel. Genom att regelverken för mäns idrottsvarianter exempelvis tillåter tyngre vikter, högre hinder, brantare pister och hårdare fysisk kontakt förstärks herrnormen och herridrottens status. Detta betyder också att vissa mansidrotter på förhand blir mer kroppskrävande eller våldsamma.

Men »manlighet» och »män» tenderar också att vara flyktiga begrepp. De skapas, likt »kvinnor» och »kvinnlighet», genom relationer till andra subjekt, i situationer och sociala strukturer (de Beauvoir 2006). En av de mest inflytelserika forskarna inom genusvetenskapen, Raewyn Connell, medger att maskulinitet är nästintill omöjlig att definiera men betonar betydelsen av (psykoanalytiska) motsägelser och andra former av dynamik i gestaltningen av män och manlighet. Det vill säga, manlighet är inte något fixerat utan en transformativ mångfald som inte bara är en idé, eller personlig identitet, utan också något som utsträcker sig i världen genom sociala relationer och spänningar. Connell betonar, liksom de Beauvoir, det relationella (mellan individer, institutioner, marknader, kulturer och andra strukturer) i gestaltningen av det som uppfattas som manligt (Connell 2005: 71).

Här finns också länken mellan maskulinitetsskapande och sport. Den moderna sporten blev tidigt en arena där maskuliniteter prövades och ställdes mot varandra. I det viktorianska England tog detta formen av en övergripande politisk strategi för att överbrygga sociala spänningar och skapa social kontroll (Connell 2005: 30). Både fotboll och rugby är sprungna ur en sådan strategi. Vid »public schools» kom fotbollsspelet att regleras då spontana matcher mellan elever tidigare hade slutat med benbrott, hjärnskakningar och andra skador hos de unga männen. Reglerna syftade till att minska antalet skador, kanalisera våldsanvändningen till legitima respektive illegitima praktiker och därmed ge legitimitet åt spelet. På så sätt kunde styrande män vid skolorna använda sporten för att fostra de unga männen i egenskaper som de som framtida ledare av det engelska imperiet ansågs behöva: lojalitet med laget, att kämpa

till slutsignalen, lyda regler och coachens order med mera (Holt 1989). Därmed kom vissa maskulinitetsideal att övertrumfa andra, med förmågan att använda och utstå legitima våldspraktiker som en central ingrediens.

Regelverket och sportvåldets samhälleliga legitimitet

UR ETT MER samtida perspektiv är lagidrotters fysiska kroppskontakt, i jämförelse med idrotter där »knockouts» premieras, inte lika omtvistat. I princip legitimeras kampsporternas (liksom övriga sporters) våld genom tre saker. För det första får kampen mellan deltagarna inte vara alltför ojämn. Det vill säga, deltagarna ska befinna sig på en någorlunda jämn nivå eller ha snarlika erfarenheter. För det andra ska regelverket vara utformat så att deltagarnas säkerhet är godtagbar. Reglerna ska vara tydliga och en domare ska kunna straffa eller gå emellan om dessa inte följs. Regelverken innehåller också föreskrifter om matchlängder, viktklasser etc. För det tredje ska det finnas tydliga krav på den eventuella utrustning som används (jfr SOU 2003:24: 12).

Med hjälp av regler och rättvisesträvanden legitimeras alltså sportvåldet (som fysisk kamp) inom lag- och individuell idrott. Men regelverket kan också tolkas i termer av genus och makt. Många idrotters regelverk upprätthåller en binär gräns mellan könen men det finns också informella gränsdragningar där inkludering av kvinnor, i mäns idrotter, anses ruinera den maskulina naturen hos sporten (English 2017). Kortfattat så ingår det inte i idrottens maskulinitetsfostran att pojkar/män kan eller ska tävla tillsammans med flickor/kvinnor, och English (2017) menar att det i grunden är sportens tävlingslogik som upprätthåller sådana könsstereotyper. Regelverket i exempelvis ishockey tillåter »open-ice-tacklingar» från och med tolv års ålder för pojkar. Därmed upprätthålls föreställningen om att det är manligt att våga gå in i närkamper och få kroppen att uthärda smärta för lagets bästa (se även Messner 1992). Tävlingsmomentet och idrottens regelverk genererar därmed förväntningar på pojkar/män som i egenskap av att vara maskulinitetsskapande också skapar en hierarki mellan den manliga respekti-

ve kvinnliga ishockeyvarianten. Med andra ord marginaliserar och underordnar tävlingsmomentet vissa och privilegierar somliga. Så fungerar, fast på ett mer sofistikerat sätt, en hegemoni.

Hegemonisk maskulinitet och sport

CONNELLS BIDRAG TILL forskningen om genus är förknippat med begreppet »hegemonisk maskulinitet». Inspirerad av Gramsci började Connell använda begreppet under tidigt 1980-tal (Connell 1983) med utgångspunkt i att maskuliniteter och feminiteter formas i en slags hierarki där den hegemoniska maskuliniteten intar en självklar och åtråvärd topposition. Hegemonin innehåller makt och förkroppsligar det situationella svaret på patriarkatets legitimitet vilket garanterar (vissa) mäns dominerande position och underordnandet av kvinnor (Connell 2005: 77).

Föreställningar om ideal och den hegemoniska maskuliniteten har också kopplingar till kulturella ideal, institutionell makt och andra strukturella förankringar. Även om få män, och i vissa situationer kanske inte någon alls, gestaltar hegemonisk maskulinitet så kan desto fler män dra nytta av dess maktinnehåll (Connell 2005: 79f). Det kan till exempel handla om vardagliga handlingar (hemarbete, lön eller språkbruk) som på olika sätt bevarar och skapar personers samhällsliga maktposition. Detta innebär inte att *alla* män drar fördelar av den hegemoniska maskulinitetens kopplingar till patriarkatets maktinnehåll. Den hegemoniska maskuliniteten baseras ofta på heterosexuallitet och vithet och män som inte kvalificerar sig till dessa uttryck riskerar att underordnas eller marginaliseras i vissa situationer (Connell 2005: 78ff).

Idrott har, både ur ett historiskt och samtida perspektiv, spelat en viktig roll för konstruktionen av hegemonisk maskulinitet. Connell (1987: 84f) menar till och med att tävlingsidrotten är den viktigaste arenan för västvärldens ideala versioner av manlighet och män. Burstyn (1999: 103ff) går ett steg längre och menar att idrotten och media är de i särklass viktigaste samhällskrafterna som upprätthåller, marknadsför och förstärker hegemoniska

maskulinitetsideal och transfobi. Det vill säga, idrotten föreskriver att du antingen är kvinna eller man och skapar en maktrelation där det manliga upphöjs på det kvinnligas bekostnad. Men det är inte alla män och manligheter inom idrotten som bidrar till och upprätthåller hegemonin. Michael A. Messner och Donald F. Sabo har i flertalet texter visat hur den västerländska sporten domineras av vita, heterosexuella män, med kvinnor som männens troféer. I denna manliga, vita, heterosexuella gemenskap framstår bruket av våld som en central hegemonisk kraft (Messner 1992, 2002, 2011; Messner & Sabo 1990, 1994).

Connells sätt att beskriva och analysera genus och makt har förstås mött kritik. Demetriou (2001) fokuserar på Connells beskrivning av relationen mellan hegemoniska och icke-hegemoniska former av maskulinitet. Demetriou (2001) menar att detta riskerar att skapa ett dualistiskt tänkande om hegemoni och argumenterar, med hjälp av Gramsci, för att dessa former är en slags svårföränderliga hybrider som förhandlas, översätts eller beslagtas. Risker är annars att vi tror att patriarkatet är upplöst när män börjar använda örhängen och nagellack (Demetriou 2001: 355). Hegemonins bevarande kraft verkar mer sofistikerat än så vilket även de Garis (2000) visat. I detta fall är exemplet gråtande män, och de Garis (2000) fann bland sina informanter att det gällde att vara *tillräckligt* manlig för att kunna gråta eller vara »man enough to be gentle» (2000: 104). Annars riskerade männen att framstå som omanliga.

Begreppet hegemonisk maskulinitet används för att synliggöra hur vissa män/maskuliniteter på olika sätt gör anspråk på att tillskansa sig makt på kvinnors/kvinnligheters och andra mäns/manligheters bekostnad. Det handlar med andra ord om att identifiera strategier (individuella och strukturella) som i slutändan syftar till att reproducera en patriarkal maktordning. Handlingsrepertoaren för detta bevarande är mångfaldig men fokus i denna artikel ligger på våldsanvändningen i sporten och hur denna är av betydelse för en normalisering av våld *utanför* idrotten; ett våld som upprätthåller patriarkatet.

Idrotten och det manliga våldets triad

IDROTT FRAMSTÄLLS OCH används ofta som en demokrati-främjande plattform och föreningar skapar projekt där idrotten blir ett medel för en bredare demokratisk och samhällsnyttig målsättning (se t.ex. Communication Initiative Network 2011; Östers IF 2017). Däremot framkommer sällan idrottens eventuella bidrag till mindre samhällsnyttiga situationer. Messner (2002) menar dock att vi inte ska bli förvånade när vi läser om hur idrottsmän begår våldsdåd eller döms till fängelse för misshandel eller våldtäkter:

Far from being an aberration perpetrated by some marginal deviants, male athletes' off-the-field violence is generated from the normal, everyday dynamics at the center of male athletic culture. (Messner 2002: 28)

Det finns flera exempel på spelare både i Sverige och utomlands som dömts för misshandel, våldtäkt eller hustrumisshandel (Aftonbladet 2017-03-31; Aftonbladet 2017-01-18; Aftonbladet 2012-11-28). Det är sammanlänkningen mellan den idrottsvardagliga maskulinitetskulturen och våldet utanför idrottsarenan som nu ska undersökas mer detaljerat.

Messner (2002) menar att ingredienser i den manliga idrottskulturen genererar »off-the-field-violence» men klumpar inte ihop alla idrottsmän och idrottsgrenar som lika problematiska. I USA är det basket, ishockey och (amerikansk) fotboll som bildar särskilda riskmiljöer. Messner (2002) hänvisar till en studie av idrottsprogram vid 20 amerikanska universitet där alla idrottsmän utgjorde 3,7 procent av studentpopulationen. Av dessa hade var femte (19%) rapporterat för sexuella övergrepp! Av dessa utövade majoriteten (67%) fotboll eller basket (Messner 2002: 28).

Hur kommer det sig att vissa idrotter och därmed idrottsmän blir överrepresenterade i denna statistik? Messner (2002) menar att dessa sporter utgör den hegemoniska maskulinitetens centrum. De är populära, kommersiella, mediala och har många professionella utövare. Barn och ungdomar ser upp till dessa idrottsmän och kö-

per» kulturen för att förverkliga sina drömmar. Här bör också tilläggas att det handlar om lagidrotter.

Den idrottsliga maskulinitetskulturen innehåller maktingredenser som underordnar och marginaliserar uttryck och känslor som kan associeras med kvinnlighet, omanlighet eller svaghet rent generellt. Messner (2002) lutar sig här mot Kaufman (1987) som menar att pojkar redan vid fem–sex års ålder har lärt sig manlighetens dominans- och kontrollkultur. Vissa idrotter bidrar till denna kultur genom att skapa förväntningar på pojkar/män att inte visa svaghet, vågta risker samt utsätta sig för och uthärda kroppssmärta på olika sätt. Dessa förväntningar vävs in i jargongen och gemenskapen där gruppen eller laget blir normskapare och moralisk gränssättare. Pascoe (2005) menar att pojkar *blir* maskulina i grupp och att den homogena pojkgemenskapen idealiserar muskler och fysiskt vältränade kroppar med en tvingande heterosexualitet, objektivering och nedvärdering av flickor/kvinnlighet. Gruppens normer kan således få individen att pressa sig (och på ett produktivt sätt prestera bättre) men riskerar också att sätta individens etiska gränser ur spel. Inkilningar av olika slag kan här ses som typexempel där individers lojalitet med kollektivet prövas i skamfyllda situationer (SVT Nyheter 2013-08-13).

Somliga idrotter lär utövarna att tidigt utsätta sin egen och andras kroppar för våld. Att täcka ett skott så att det egna benet bryts, och därmed visa att man är beredd på att utsätta sin egen kropp för fysisk smärta för lagets bästa, kan således uppfattas som statusfyllt och maskulinitetsskapande (Aftonbladet 2013-06-06). I en omfattande studie med över 1 000 deltagare i åldern 8 till 19 år fann Conroy m. fl. (2001) att våldsamt och aggressivt beteende uppmuntras i sporter med kroppskontakt i allmänhet och »kollisionssporter» (t. ex. rugby och ishockey) i synnerhet. Det blir då åtråvärt att vara av »det rätta virket» vilket många barn och ungdomar känner av i sin idrottsutövning. Det vill säga, pojkar känner sig tvungna att visa upp en stark, tuff och självsäker yta i gruppen för att inte förlora sin manlighet vilket i slutändan åtstramar eller minskar pojkarnas/männens emotionella repertoar (se även Oransky & Fisher 2009).

Det är med hjälp av denna, mäns eller maskulinitetens,

riskbenägenhet och mer generella strävan efter dominans och kontroll (genom aggressivitet och emotionell åtstramning) som Kaufman (1987) och Messner (1992, 2002) förklarar våldets triad: mäns våld mot den egna kroppen, mot andra män och mäns våld mot kvinnor. Messner har studerat en amerikansk kontext (men exempel finns även från Sverige) och männens gemenskap bär ett snarlikt innehåll i den gruppbaseade misogynin, homofobin och föraktet för empati (Messner 2002: 30).

Fields m. fl. (2007) är inne på en liknande slutsats och argumenterar för att sportsvåldets separata delar bör tolkas som ett bidrag till en helhet. Det vill säga, det finns ett samband mellan trash-talk på idrottsarenan, verbala kränkningar utanför arenan, det riskfyllda i att utsätta sin egen och andras kroppar genom att köra bil rattfull till att dra kniv mot en lagkamrat (Expressen 2017-04-29; Expressen 2017-03-27; Aftonbladet 2017-05-05; Västerbottens-Kuriren 2017-05-08). Fields m. fl. (2007) menar att forskare, generellt sett, ofta missar denna helhet.

I syfte att definiera »helheten» skapar Fields m. fl. (2007: 366f) en socio-ekologisk modell där individens beteende hänger ihop med personella och institutionella relationer, som i sin tur är sammankopplade med det omgivande samhället och dess strukturer. Här har jag istället använt kritisk forskning om män och maskulinitet för att inringa den kulturella helheten. Om de resultat och argument som forskningen om det manliga våldets triad, och förståelsen av våldets olika nyanser som en helhet, accepteras så inbegriper onekligen flera manliga lagidrottsmiljöer en normalisering av våld och en ökad riskbenägenhet att utsätta inte bara sin egen utan även andras kroppar för fysiska skador och våld. Men vad betyder detta mer konkret och vilka kritiska synpunkter kan riktas mot en sådan slutsats?

Är det legitima sportvåldet ett samhällsproblem?

INLEDNINGSVIS LYFTES TVÅ citat. I det ena beskrivs hur en skadad ishockeyspelare häftas ihop och i det andra skildras kännetecknen för så kallade »firmors» gemenskap. Båda fallen signalerar si-

tuationella ideal för manlighet och mäns gemenskap. Forskningen, som betonar betydelsen av att förstå våld och maskulinitetskultur som delar av en »helhet, hävdar att dessa citat uttrycker två sidor av samma mynt. Det vill säga, det som kännetecknar de idrottsliga maskulinitetsidealerna hänger ihop med firmornas maskulinitetsideal. Det handlar om att vara lojal med kollektivet, lyda order, stå upp för varandra, att visa mod och inte visa svaghet. Skillnaden är att den ena gemenskapen bedriver en legitim praktik medan den andra bedriver en illegitim praktik. Men, något tillspetsat, går det att hävda att båda gemenskaperna *normaliserar* en våldsbejakande maskulinitetskultur. Andra exempel ur mäns våldstriad har också redovisats ovan. Det uppstår kontinuerligt situationer där idrottsmän normaliserar våldsanvändning som social problemlösare. I årets finalserie i herrishockey började spelare slåss under uppvärmningen (både på isen och i spelargången) med motivet att en spelare var på fel sida rödlinjen och att publiken vill se den här typen av handlingar (Aftonbladet 2017-04-24).

Sportens normalisering av våldsanvändning är alltså situationsbunden (utan åskådarna förlorar våldet sin sociala betydelse) och våldsanvändningen bör också uppfattas som motiverad i situationen för att de män som brukar det inte ska förlora i status. Våld som svarar på en provokation kan således vara motiverat även om provokationen endast består i en skridsko på »fel» sida av en linje eftersom spelaren då skyddar det egna lagets territorium och visar lojalitet. Framförallt får våldshandlingen inte bli tolkad som feghet.

Denna normalisering av sportvåld har sin strukturella grund i idrotters historiska kopplingar och regelverk. Dessa bidrar till att upprätthålla föreställningar om vad som anses manligt/kvinnligt och i en del fall görs mäns idrottsvarianter till mer våldstillåtande än kvinnors. Sammantaget kan detta tolkas som att vissa idrotter bidrar till att skapa det manliga subjektet som mer våldsbenäget och stryktåligt medan kvinnor, omvänt, skapas till ett mer pacifistiskt och sensitivt subjekt.

Normaliseringen av våldsanvändningen får sin yttersta konsekvens i benägenheten att ta till våld mot andras kroppar utanför idrotten. I Sverige och utomlands finns ett antal exempel på idrotts-

män som åtalats för misshandel och andra våldsbrott. Å ena sidan går det att argumentera för att det finns ett samband mellan detta våld och idrottsliga maskulinitetsideal men å andra sidan behöver forskningen utvecklas för att empiriskt stärka det eventuella sambandet mellan idrottsmäns våld mot den egna kroppen, mot andra män och mot kvinnor, vilket Messner och Sabo med flera påvisar i en amerikansk kontext. Det område som behöver tydliggöras är hur mäns hegemoni hänger ihop med mäns våld mot kvinnor. I forskningen om det könsbaserade våldet i svensk kontext argumenterar Eduards (2004) för att hegemonisk maskulinitet representeras i mäns föreställda begär och rättigheter och att mäns frustration, behov av kontroll och rädsla att förlora sin manlighet »tillåter» våldet på alla nivåer – personellt, kollektivt, nationellt och internationellt (Eduards 2004: 262). Men frågan är om idrottsutövande i sig bidrar till detta.

Även om forskare hävdar att det idrottsliga våldet bör tolkas som ett led i det manliga våldets triad uppstår det en empirisk problematik i att påvisa hur olika våldsformer hänger ihop i den patriarkala dominanskulturen. Idrotten i sig behöver inte nödvändigtvis öka våldsbenägenheten hos män utan kan på sin höjd tolkas som en katalysator för att legitimera handlingen eftersom vissa idrotter erbjuder färdigförhandlade våldsformer. Det vill säga, om vi istället antar att de flesta utövare »vet» att det endast är i samband med idrotten de kan bruka våld och bete sig som de gör så kan det bland dessa finnas en grupp män (med andra bakomliggande sociala och psykologiska riskfaktorer) som är mer benägna att bruka olika former av våld även utanför idrotten. På gruppnivå kan det därför se ut som att idrotten är orsaken men detta kan svårigen bevisas empiriskt eftersom våldet uppstår i kombination med andra faktorer i »helheten» som inte ryms inom idrottsbegreppet. Idrotters maskulinitetsideal kan på detta sätt, ungefär som alkohol, fungera som en bidragande riskfaktor men inte en tillräcklig ensam faktor då det inte är idrotten (eller alkoholen) *per se* som är orsaken.

Slutsats

DENNA ARTIKEL HAR undersökt argumentet om det legitima sportvåldets bidrag till att normalisera mäns våld utanför idrotten. Utgångspunkten har varit att se idrottens skapande av hegemoniska maskuliniteter och dess våldsingredienser ur ett kulturellt helhetsperspektiv. Slutsatsen är att vissa idrotter bidrar till att upprätthålla hegemoniska föreställningar om män och manlighet och att det i dessa kulturella ideal kan finnas en riskfaktor för somliga män. Det vill säga, män som utövar idrotter med förhandlade former av våld riskerar, i kombination med andra sociala och psykologiska riskfaktorer, att utöva våld även utanför idrottsarenan. Men dessa idrotter kan inte ensamma belastas för idrottsmännens våld utanför idrottsarenan.

→

Daniel Alsarve är adjungerad universitetslektor vid Institutionen för hälsovetenskaper, Örebro universitet, samt sakkunnig i jämställdhet, Örebro läns idrottsförbund.

Noter

1 Författaren vill tacka den anonyma granskaren som tydligt pekade ut brister i en tidigare version av texten. Tack även till Björn Horgby och Patrik Arvidsson.

Referenser

- Aftonbladet (2012-11-28) »Alexander Gerndt dömd för misshandel», www.aftonbladet.se/sportbladet/fofboll/internationell/article15843706.ab.
- Aftonbladet (2013-06-06) »Han täckte Malkins skott – bröt benet», www.aftonbladet.se/sportbladet/hockey/internationellt/nhl/article16911359.ab.
- Aftonbladet (2017-01-18) »Anfallsstjärnan dömd för våldtäkt!», www.aftonbladet.se/sportbladet/fofboll/a/OOI73/anfallsstjarnan-domd-for-valdtakt.
- Aftonbladet (2017-03-31) »Ishockeyspelaren Jakob Lilja döms för misshandel», www.aftonbladet.se/sportbladet/a/JdaWP/ishockeyspelaren-jakob-lilja-doms-for-misshandel.
- Aftonbladet (2017-04-24) »Bråk i spelargången inför finalmatchen», www.aftonbladet.se/sportbladet/hockey/a/845y1/brak-i-spelargangen-infor-finalmatchen.

VÅLD FÖDER VÅLD, ELLER?

- Aftonbladet (2017-05-05) »Körde rattfull på lagresa – nu träder han fram», www.aftonbladet.se/sportbladet/hockey/a/x6wXX/korde-rattfull-pa-lagresa--nu-trader-han-fram.
- DE BEAUVOIR, S. (2006) *Det andra könet* (övs. Å. Moberg), Stockholm: Norstedts.
- BURSTYN, V. (1999) *The rites of men : manhood, politics, and the culture of sport*, Toronto: University of Toronto Press.
- Communication Initiative Network (2011) »Sports for Peace and Life Program», www.cominit.net/content/sports-peace-and-life-program.
- CONNELL, R. (1987) *Gender and power: society, the person and sexual politics*, Cambridge: Blackwell.
- CONNELL, R. W. (1983) *Which way is up? Essays on class, sex and culture*, Unwin Hyman.
- CONNELL, R. W. (2005) *Masculinities*, Cambridge: Polity Press.
- CONROY, D. E., SILVA, J. M., NEWCOMER, R. R., WALKER, B. W., & JOHNSON, M. S. (2001) »Personal and participatory socializers of the perceived legitimacy of aggressive behavior in sport», *Aggressive Behavior*, 27(6).
- DAVIS, P., & RYALL, E. (2017) »Evaluating Violent Conduct in Sport: A Hierarchy of Vice», *Sport, Ethics and Philosophy*.
- Expressen (2017-03-27) »Magnus Nygren med rasistiskt utspel», www.expressen.se/sport/hockey/shl/magnus-nygren-med-rasistiskt-utspel/.
- Expressen (2017-04-29) »Spelare åker runt och kallar en för sårbar», www.expressen.se/sport/hockey/shl/spelare-aker-runt-och-kallar-en-for-sarbar/.
- DE GARIS, L. (2000) »Be a Buddy to Your Buddy»: Male Identity, Aggression, and Intimacy in a Boxing Gym», i: J. McKay, M. A. Messner, & D. Sabo (red.), *Masculinities, gender relations, and sport* (Vol. 13), London: SAGE.
- DEMETRIOU, D. Z. (2001) »Connell's Concept of Hegemonic Masculinity: A Critique», *Theory and Society*, 30(3).
- EDWARDS, M. (2004) »Våld utan gränser: Om krig och hotad manlighet», i: Svanström, Y., & Östberg, K. (red.) *Ån män då? Kön och feminism i Sverige under 150 år*, Stockholm: Atlas.
- ENGLISH, C. (2017), »Toward sport reform: hegemonic masculinity and reconceptualizing competition», *Journal of the Philosophy of Sport*.
- GUTTMANN, A. (2004) *From ritual to record: the nature of modern sports*, New York: Columbia University Press.
- HOLT, R. (1989) *Sport and the British: a modern history*, Oxford: Clarendon.
- KAUFMAN, M. (1987) »The construction of masculinity and the triad of men's violence», i: Kaufman (red.), *Beyond patriarchy: essays by men on pleasure, power, and change*, Toronto: Oxford University Press.
- MANGAN, J. A. (2010) »»Muscular, Militaristic and Manly»: The Middle-Class Hero as Moral Messenger», *The International Journal of the History of Sport*, 27(1).
- MENDEL-ENK, S. (2004) *Med uppenbar känsla för stil: ett reportage om manlighet*, Stockholm: Atlas.
- MESSNER, M. A. (2011) »Gender ideologies, youth sports, and the production of soft essentialism», *Sociology of Sport Journal*, 28(2).
- MESSNER, M. A. (1992) *Power at play: sports and the problem of masculinity*, Boston: Beacon Press.
- MESSNER, M. A. (2002) *Taking the field women, men, and sports*, Minneapolis: University of Minnesota Press.
- MESSNER, M. A., & SABO, D. F. (1990) *Sport, men, and the gender order: critical feminist perspectives*, Champaign, Ill.: Human Kinetics Books.

- MESSNER, M. A., & SABO, D. F. (1994) *Sex, violence & power in sports: rethinking masculinity*, Freedom, Calif.: Crossing Press.
- Nerikes Allehanda (2017-01-28) »Hellström lappades ihop med häftpistol».
- OLOFSSON, E. (1989) *Har kvinnorna en sportslig chans? Den svenska idrottsrörelsen och kvinnorna under 1900-talet*, Umeå universitet (diss.).
- ORANSKY, M., & FISHER, C. (2009) »The Development and Validation of the Meanings of Adolescent Masculinity Scale», *Psychology of Men & Masculinity*, 10(1).
- PASCOE, C. J., (2005) »Dude, You're a Fag: Adolescent Masculinity and the Fag Discourse», *Sexualities*, 8(3).
- RF (2005a) *Ungdomars tävlings- och motionsvanor: en statistisk undersökning våren 2005*, Stockholm: Riksidrottsförbundet.
- RF (2005b) *Idrottens sociala betydelse: en statistisk undersökning hösten 2004*, Stockholm: Riksidrottsförbundet.
- SOU 2003:24 »Kampidrott i fokus: betänkande av proffsboxnings- och kampidrottsutredningen», www.regeringen.se/rattsdokument/statens-offentliga-utredningar/2003/01/sou-200324.
- SVT Nyheter (2013-08-13) »KHK-stjärnor välkomnades med fyllefest», <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/blekinge/khk-stjarnor-valkomnades-med-fyllefest>.
- Västerbottens-Kuriren (2017-05-08) »Spelare drog kniv mot lagkamrat», www.vk.se/1999998/spelare-drog-kniv-mot-lagkamrat.
- Östers IF (2017) »Öster i samhället», www.ostersif.se/oster-i-samhallet.